עין משפט נר מצוה

נ א מיי׳ פ"א מהל׳ גירושין הל׳ כג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי׳ קל סעי׳ טז:

נא ב מיי׳ שם ופכ"ד מהל׳ מלוה הל"ו סמג עשין קכד טוש"ע חו"מ סי׳ מה סעי׳ ד:

נב ג מיי׳ פ"ו מהלכות גירושין הל׳ כט ופ"ט שם הל׳ יב יד סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי׳ קמא סעי׳ נח:

נג ד מיי׳ פ"ו מהל׳ עבדים הלכה א סמג עשין פו טוש"ע יו"ד סי׳ רסז סעי׳ עו:

נד ה מיי׳ פ"י מהל׳ זכייה הל"א סמג עשין פט טוש"ע חו"מ סי׳ רנג סעי׳ יח:

נה ו מיי׳ שם פ"ח הל׳ יב סמג שם טוש"ע חו"מ סי׳ רנ סעי׳ יח:

נו ז מיי׳ פ"ו מהל׳ עבדים הל"ו סמג עשין פו טוש"ע יו"ד סי׳ רסז סעי׳ מח:

נז ח מיי׳ שם טוש"ע שם סעי׳ מט:

העולים בערכאות של עובדי כוכבים אע"פ שחותמיהן עובדי כוכבים כשירין חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים וכדברי ר"מ בארבעה א)האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי רצה לחזור בשניהם יחזור דברי ר"מ בשלמא לרבנן מנינא למעוטי הא דרבי מאיר אלא לר׳ מאיר מנינא למעוטי מאי למעוטי הא ב)דתניא [א]עדים שאין יודעים לחתום מקרעין להם נייר חלק וממלאים את הקרעים דיו אמר רשב"ג [ב]במה דברים אמורים בגיטי נשים אבל שחרורי עבדים ושאר כל השטרות אם יודעין לקרות ולחתום חותמין ואם לאו אין חותמין קרייה מאן דכר שמיה חסורי מחסרא והכי קתני עדים שאין יודעין לקרות קורין לפניהם וחותמין ושאין יודעין לחתום מקרעין להם: ותו ליכא והאיכא ג)[ג]האומר תנו גט זה לאשתי [ד]ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה [ה]תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה כי קתני מילתא דליתיה בשטרות מילתא דאיתיה בשטרות לא קתני דשלח רבין משמיה דר׳ אבהו הוו יודעין ששלח ר"א לגולה משום רבינו ד)שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת [ו]אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה [ז]והאיכא לשמה בשלמא לרבה היינו מוליך ומביא אלא לרבא קשיא ותו בין לרבה בין לרבא [ח]האיכא מחובר כי קתני פסולא דרבנן דאורייתא לא קתני והא ערכאות של עובדי כוכבים דפסולא דאורייתא הוא וקתני בעדי מסירה וכרבי אלעזר דאמר ה)עדי מסירה כרתי והא מדקתני ו)סיפא ר׳ שמעון אומר אף אלו כשירין וא"ר זירא ירד רבי שמעון לשיטתו של ר"א דאמר עדי מסירה כרתי מכלל דתנא קמא סבר לא

איכא

העולים בערכאות של עובדי כוכבים. שנעשו השטרות ע"י ב"ד של עובדי כוכבים: **שחותמיהן.** חותמין שבתוכו: **כשרין.** דדינא דמלכותא דינא ואע"פ שהנותן והמקבל ישראלים הם: **חוץ מגיטי נשים.** דלאו בני כריתות נינהו הואיל ולא שייכי בתורת גיטין וקידושין אבל על הדינין נלטוו בני נח ז). וכן שיחרורי עבדים דבכל פסולא דאורייתא שוה שחרור לגט אשה דגמרינן לה לה ח): **רצה.** הבעל: **לחזור בשניהם.** קודם שנתנו השליח: **יחזור.** דקסבר ר׳ מאיר הפסד וחוב הן לאותן שנשלחו להן ואין חבין לאדם אלא בפניו כלומר אין אדם נעשה שליח לאדם להיות נפסד על ידו אא"כ עשאו הוא שליח דהיינו כבפניו. ורבנן פליגי עליה דר"מ במתני׳ ואמרי דבשחרור אינו יכול לחזור משנמסר ליד זה ואף ע"פ שלא עשאו העבד שליח משום דקסברי זכות הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות וזכין לו לאדם שלא בפניו דאנן סהדי דניחא ליה דניהוי האי שלוחו להכי: **מניינא.** דקתני בשלשה: **מקרעין להם נייר חלק.** מסרטין ורושמין בסכין על הנייר את שמות העדים ובאין העדים וממלאין את הקרעים דיו: **בגיטי נשים.** משום תקנת עגונות שמא ירצה זה המגרש לפרש בים או מסוכן שרוצה שלא תזקק ליבם: **לא יתנו לאחר מיתה.** ואפי׳ רבנן דאמרי שיחרורי עבדים זכות הוא וזכין לאדם שלא בפניו נהי דלהכי זכה ביה דלא מצי למיהדר מיהו מודו רבנן דכל כמה דלא מטא גיטא לידיה לא הוי משוחרר וכיון דמית קדים תו לא הוי שיחרוריה שחרור דנפקא ליה רשותיה מיניה וחייל עליה רשות יורשין: **תנו מנה לפלוני כו׳.** דברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמו ט) דתקון רבנן שמא תטרף דעתו עליו בחליו י) אם לא היה מובטח שיקיימו דבריו: **כי קתני.** בהנך יא) ד׳ דברים: **מילתא דליתיה.** בשאר שטרות. והא מילתא איתא בשאר שטרות שאם מסר שטר מתנה לשלוחו ליתנו לאחר יב) (מיתה) ומת לא יתן לאחר מיתה דהא לא אקני ליה ארעא עד דלימטיא שטרא לידיה וההיא שעתא פקע ליה רשותיה: **שמא לא גמר להקנותו לו.** ע"פ צוואתו בתקנה דתקון רבנן לשכיב מרע: **אלא בשטר.** לכי מטא שטרא לידיה ליקנינהו בשטרא: **ואין שטר.** מקנה לאחר מיתה דהא פקעה ליה רשותיה דנותן: **והאיכא לשמה.** דשוו גיטי נשים ושחרורי עבדים: **בשלמא לרבה.** דאמר תקנתא דמוליך ומביא לפי שאין בקיאין לשמה היא היינו מוליך ומביא: **האיכא מחובר.** דפסול בתרוייהו דכתיב (דברים כד) וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר קצירה. ושחרור גמר לה לה יג): **פסולא דרבנן.** מוליך ומביא רבנן הוא דאצרכוהו למימר בפני נכתב. עד כותי פסול מדרבנן בשאר שטרות דאחזקינהו סתמייהו לפסולא. ערכאות לקמיה פריך והא ערכאות פסולא דאורייתא שאין עדותן כשר לפי שאינן בתורת גיטין וקידושין ורחמנא אמר וכתב ונתן מי שישנו בכלל נתינה ישנו בכלל כתיבה והכי מפרש בפרק שני (לקמן ד׳ כג:): **בעדי מסירה.** מתני׳ דמכשיר בשאר שטרות ופסל בהני כגון דאיכא עדי מסירה: **ור"א היא דאמר עדי מסירה כרתי.** ואין צריך לחתום בגט וכי כתב קרא וכתב אכתיבת הגט כתיב ולא אחתימת ידי עדים ומתניתין בשכתבו סופר ישראל ואשמעינן מתניתין דמודה ר"א במזוייף מתוכו בחתימת עדים פסולין שהוא פסול יד) ואע"ג דאיכא הכשר עדי מסירה והאי פסולא מדרבנן גזירה דילמא אתי למיסמך עלייהו בלא עדי מסירה וכי אכשר ר"א היכא דלא חתימו עליה סהדי כלל: **אף אלו.** גיטי נשים כשרים בחותמין עובדי כוכבים: **ואמר רבי זירא ירד ר"ש כו׳.** ולהכשר להו בעדי מסירה וכשכתבו סופר ישראל: **מכלל דת"ק סבר לא.** כרתי עדי מסירה אלא עדי חתימה ופסולא דאורייתא הוא:

איכא

אע"פ שחותמיהן עובדי כוכבים כשרים חוץ מגיטי נשים. ואור"י דחותמיהן עובדי כוכבים יש לפסול אף ע"פ שכתבו ישראל דלאו בני כריתות נינהו כדאמרינן לקמן ועוד דבעינן לשמה ועובד כוכבים אדעתא דנפשיה קא עביד כדאמרינן בספ"ב (לקמן דף כג.) ועוד דלאו בני שליחות נינהו דאין שליחות לעובד כוכבים ומדבעינן שיאמר לסופר לכתוב ולעדים חתומו משמע דבעי שליחות ועוד דפסולין לעדות [א] ואפי׳ לרבי מאיר ט) דלא הוה בעי למיפסל עבד לעדות משום דכתיב (דברים יט) שקר ענה באחיו ועבד אחיו הוא במצות אבל עובד כוכבים דלאו אחיו הוא פשיטא דפסול וכיון דלאו בני עדות נינהו היה ראוי אפילו כל שטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים לפסול מן התורה אפי׳ אותם העומדים לראיה אלא תקנתא דרבנן הוא [ב] היכא דקים לן בסהדותייהו שהוא אמת דלא מרעי נפשייהו [ג] ומ"מ שטר מתנה קאמר לקמן (דף י:) דחספא בעלמא הוא אע"ג דקים לן דקושטא קאמר משום דהרי אין כאן שטר ולמאי דמוקמינן לה בעדי מסירה ורבי אלעזר היכא דכתבו ישראל לא מיפסל אלא מטעם מזוייף מתוכו: **מקרעין** להם נייר חלק. פי׳ בקונט׳ מסרטין אע"ג דחקיקה חשיבה כתיבה כמו כתב ע"ג טבלא ופינקס הכא לא חשיב כתב ע"ג כתב דפסלינן בפ"ב (לקמן דף יט.) דאין כאן כתיבה גמורה אלא שרושמין קצת [ד] כדי לחתום עליו עדים ועוד [ה] דאפי׳ דיו על גבי סיקרא חשיבא לקמן בפ"ב (גז"ש) כתב לענין שבת אע"פ שהסיקרא לבדה היא כתב [ו] אבל לשון מקרעין לא משמע כפי׳ הקונט׳ דהוה ליה למימר מסרטין ור"ח פי׳ [ז] שלוקחין נייר חלק ומקרעין עליו [ח] שמות העדים מעבר לעבר [ט] ומשימין אותו על קלף שהגט כתוב בו ובאין העדים וממלאים את הקרעים דיו [י] ונכרת הכתיבה ע"ג הגט בירושלמי פריך והלא כתב ראשונה הוא פירוש ואין הגט יכול להתקיים בחותמיו [יא] ומשני כשהרחיב להם את הקרעים והעדים אין ממלאין לגמרי כל רחב הקרע [יב]: **קורין** לפניהם וחותמים. ולא הוי עד מפי עד [יג] שאין צריכין להעיד על עיקר המעשה אלא שאומר שכך כתוב בשטר [יד] ובעי שנים קורין או אפילו יחיד כגון רב נחמן וספרי דדייני דאית להו אימתא כדלקמן בפ"ב (דף יט:): **לא** יתנו לאחר מיתה. פי׳ בקונטרס ואפילו רבנן דאמרי זכות הוא לעבד וזכין לאדם שלא בפניו נהי דלהכי זכה דלא מצי מיהדר ביה מודו רבנן דכל כמה דלא אתא גיטא לידיה לא הוי משוחרר ודבר תימה פירושו כיון דזכות הוא פשיטא דזוכה לאלתר כיון דאמרי׳ גבי שחרור תן כזכי כדאמר לקמן ורש"י בעצמו חזר בו שפי׳ לקמן (דף יג.) על משנה זו דהאומר תנו גרסינן ול"ג תן גט זה שלא מסר ליד השליח בחייו לפיכך לא נחלקו חכמים בדבר לומר שמשעה ראשונה זכה לו השליח לעבד להיות משוחרר: **מילתא** דאיתיה בשטרות לא קתני. וא"ת והא פסולא דערכאות איתא בשטר מתנה כדמפרש לקמן (דף י:) חוץ מכגיטי נשים וי"ל דהשתא סבר כאידך שינויא דלקמן: **כי** קתני פסולא דרבנן. אע"ג דאיכא נמי מחובר דרבנן כגון אין כותבין טופס שמא יכתוב תורף (לקמן דף כא:) מ"מ עיקר [טו] מחובר דאורייתא אבל עיקר מוליך ומביא דרבנן אע"פ שלרבה ניתקן משום לשמה דאורייתא [טז]: **בעדי** מסירה ור"א היא. אע"ג דקתני וכדברי ר"מ בארבעה ה"ק למאן דסבר כר"מ בארבעה והא דקאמר הש"ס נמי אלא לר"מ מנינא למעוטי מאי למאן דסבר כר"מ [יז] קאמר:

כי

מסורת הש"ס

א) לקמן יא., ב) לקמן יט:, ג) [לקמן יג. ב"ב קנא:], ד) ב"ב קנב. ודף קנה:, ה) [לקמן י: כ: כא: כב: כג. כד: כו: לו. סד. פו: כתובות לד: קדושין מח. ב"ב קע. קעב:], ו) לקמן י:, ז) [סנהדרין נו.], ח) [לקמן לט:], ט) [לקמן יג.], י) [שם קמז:], יא) נ"א ג׳ וד׳, יב) מ"ד מ"ז, יג) [לקמן לט:], יד) [לעיל ד.], טו) [ב"ק פח.],

מוסף רש"י

בערכאות של עובדי כוכבים. מקום בית וועד דיינים קבועין שלהן (לקמן י:). **רצה לחזור בשניהם.** קודם שהגיע ליד האשה והעבד, יחזור. ואין השליח יכול לזכות בהן לצרכו דחוב הוא להן כדמפרש לקמיה (לקמן יא:). **האומר תנו גט זה לאשתי.** גרסינן במתני׳, ולא גרסינן תן, שלא מסרם לידי שליח בחייו, לפיכך לא נחלקו חכמים בדבר לומר שמשעה ראשונה זכה לו השליח לעבד להיות משוחרר (לקמן יג.). **לא יתנו לאחר מיתה.** דגיטא לא הוי עד דמטי לידיה וכי מטי לידיה הא מית ליה משחרר ופקעה ליה רשותיה (שם). **שכיב מרע כו׳ אין כותבין ונותנין.** לאחר שמת, שמא לא גמר להקנות לו בעל פה עד שיכתוב השטר ושטר שנכתב לאחר מיתה לאו כלום הוא, דלענין שטר לא אמור רבנן דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו, אלא לענין מתנת ממון, דאי אמר תנו נותנין אף לאחר מיתה (ב"ב קנב.). **עדי מסירה כרתי.** דאמר (לקמן פו.) אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו בפני עדים גובה מנכסים משועבדים שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם, שמא ימותו עדי מסירה או ילכו למדינת הים, אלמא עדי מסירה עיקר (כתובות צד:). **כרתי.** משוי ליה ספר כריתות (קדושין מח.).

מוסף תוספות

א. מן התורה, דלא עדיף מעבד דפסול לעדות. תוס׳ הרא"ש. ב. משום תקנת השוק שאנו צריכין לישא וליתן בשטרותיהם, וסמכו על זה. תוס׳ הרא"ש. ג. ודלא כפירש"י שפי׳ שאע"פ שחותמיהן גוים כשרים משום שנצטוו על הדינין, משמע שרוצה להכשירן בשאר שטרות מן התורה. תוס׳ הרא"ש. ד. להכירא. תוס׳ הרא"ש. ה. אפי׳ אי הוי כתב, כיון שהעליון חשוב טפי מן התחתון לא חשיב כתב ע"ג כתב. תוס׳ הרא"ש. ו. אע"ג דאמר לקמן אע"פ שאנו מדמין נעשה מעשה, ה"מ דיו ע"ג סיקרא דסיקרא חשיב קצת אבל דיו ע"ג רשימא כתב גמור היא בין לענין שבת בין לענין גיטין. תוס׳ הרא"ש. ז. לא שיהו נוגעים בנייר שהגט כתוב בו, אלא. תוס׳ רי"ד לקמן יט. ד"ה אתמר עדים. ח. האותיות של. תוס׳ הרא"ש. ט. שנמצא הנייר שלם ושמות העדים הוא החלל. תוס׳ רי"ד לקמן יט. ד"ה אתמר עדים. י. וכתבו בתוס׳ דדוקא דרך כתיבה אבל לא לשפוך דיו על הנייר, שאין זו כתיבה. ריטב"א. יא. [ד]הלא אין כתיבתן דומה לשאר כתיבת ידן שהרי הן כותבין מה שציירו הראשונים. תוס׳ הרא"ש. יב. וחתימתן דומה לשאר כתב ידן: ולפירש"י נמי יש לפרש שעושין להם סריטה רחבה. תוס׳ הרא"ש. יג. שהרי הוא בעצמו ראה אותה עדות ואינו מאמין אחרים בה. ר"ן לקמן יט: יד. וזו אינה עדות אלא מילתא דעבידא לאגלויי הוא. ר"ן לקמן יט: טו. שם. תוס׳ הרא"ש. טז. מ"מ סתם ספרי דדייני מיגמר גמירי. תוס׳ הרא"ש. יז. בהא. רשב"א.